Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2023, sp. zn. 28 Cdo 1214/2023, ECLI:CZ:NS:2023:28.CDO.1214.2023.1

Číslo: 78/2024

Právní věta:

Souhlas dlužníka s plněním jeho dluhu třetí osobou není pro vznik bezdůvodného obohacení plněním za jiného ve smyslu § 2991 odst. 2 o. z. a regresní kondikce proti dlužníku nezbytný.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.10.2023

Spisová značka: 28 Cdo 1214/2023

Číslo rozhodnutí: 78

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Bezdůvodné obohacení

Předpisy: § 1879 o. z.
§ 1881 o. z.
§ 1892 odst. 1 o. z.
§ 1936 odst. 1 o. z.
§ 1937 odst. 1 o. z.
§ 2991 odst. 2 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalované proti výroku I. rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. 12. 2022, sp. zn. 11 Co 121/2022; jinak je odmítl.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 4. 3. 2022, č. j. 14 C 179/2020-106, zamítl žalobu o uložení povinnosti žalované zaplatit žalobkyni shora nadepsanou částku s příslušenstvím (výrok I.) a zavázal žalobkyni k náhradě nákladů řízení žalované (výrok II.). Žalobkyně se po žalované domáhala částky 124.485,50 Kč s příslušenstvím z titulu bezdůvodného obohacení, neboť uhradila dluh ze smlouvy o úvěru za žalovanou a R. K., kteří byli společně a nerozdílně zavázáni k jeho úhradě. Soud vzal za prokázané, že R. K. souhlasil s uhrazením dluhu ze strany žalobkyně, neboť se v rámci insolvenčního řízení této úhrady dovolával, uzavření dohody o úhradě dluhu mezi nimi se však

žalované prokázat nepodařilo. Nárok žalobkyně celkem činil 248.971 Kč s příslušenstvím, z čehož po žalované žádala polovinu. Okresní soud uzavřel, že žalobkyně za žalovanou a R. K. plnila to, co měli po právu plnit sami, čímž se jmenovaní na její úkor obohatili. Soud však žalobu jako nedůvodnou zamítl, neboť odlišně od závěrů judikatury Nejvyššího soudu vyložil § 2997 odst. 1, větu druhou, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z."), tak, že se vztahuje i na případy bezdůvodného obohacení vzniklého plněním za jiného, a tedy, že se žalobkyně nemůže domáhat vydání bezdůvodného obohacení, když plnila s vědomím, že k takovému jednání není povinna.

2. Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 1. 12. 2022, č. j. 11 Co 121/2022-183, změnil rozsudek soudu I. stupně tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni 124.485,50 Kč s příslušenstvím (výrok I.), a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok II.). Odvolací soud se neztotožnil se závěry soudu prvního stupně stran výkladu § 2997 odst. 1 o. z., nýbrž se co do interpretace daného ustanovení přidržel ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu reprezentované např. jeho rozsudkem ze dne 3. 5. 2019, sp. zn. 28 Cdo 208/2019, publikovaným pod č. 21/2020 Sb. rozh. obč., a žádání žalobkyni přiznal.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem brojí žalovaná dovoláním, v němž tvrdí, že dovolací soud „dosud neřešil zásadní spornou otázku". Z obsahu dovolání je dále patrné, že za otázku v judikatuře dovolacího soudu doposud neřešenou zřejmě považuje otázku, zda může třetí osoba, jež splnila dluh za solidárně zavázané dlužníky, uplatnit nárok na vydání bezdůvodného obohacení vůči kterémkoliv z dlužníků, ačkoliv souhlas k plnění z její strany byl udělen pouze jedním z dlužníků. Upozorňuje, že na uvedenou otázku nelze bez dalšího aplikovat judikaturu Nejvyššího soudu vztahující se k předchozí právní úpravě, neboť nyní účinný občanský zákoník vykazuje oproti úpravě obsažené v zákoně č. 40/1964 Sb., občanském zákoníku, účinném do 31. 12. 2013, značné systematické rozdíly v oblastech jak zániku závazků (přijetí plnění věřitelem bez souhlasu dlužníka), tak bezdůvodného obohacení.

4. Dále dovolatelka brojí proti závěru nalézacích soudů, že nebyla uzavřena dohoda mezi žalobkyní a R. K., zdůrazňuje prohlášení R. K. učiněné v insolvenčním řízení, že dluh uhradil. Táže se, koho tíží důkazní břemeno ohledně smluvního vztahu mezi žalobkyní a R. K., přičemž akcentuje, že žalobkyně a R. K. jednali prostřednictvím stejného právního zástupce a že žalobkyně je společnost ovládaná bratrem R. K. Namítá, že navrhovala další důkazy k prokázání konkrétních okolností, z nichž vyplývá uzavření dohody o splnění dluhu mezi R. K. a žalobkyní. Též se vyjadřuje k zásadě *reformatio in peius*, k níž pokládá hypotetickou otázku, zda odvolací soud postupoval dle zákona, když po zrušení rozsudku pro zmatečnost k opravnému prostředku žalované v rozsudku novém nepřiznal žalované dobrodiní splátek. Domáhá se, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

5. K dovolání se vyjádřila žalobkyně, jež navrhla odmítnutí daného mimořádného opravného prostředku, případně jeho zamítnutí, neboť dovolatelka především nedostála jeho zákonným náležitostem dle § 241a odst. 1 a 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.").

III.
Přípustnost dovolání

6. Při rozhodování o dovolání bylo postupováno podle občanského soudního řádu ve znění pozdějších předpisů.

7. Nejvyšší soud se jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou a zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., zabýval jeho přípustností.

8. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

9. Nejvyšší soud ve své judikatuře opakovaně zdůraznil, že mu jakožto instanci toliko přezkumné, a nikoliv nalézací nepřísluší v řízení seznaný skutkový stav jakkoli revidovat (srovnej zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 6. 2017, sp. zn. 32 Cdo 5833/2016, ze dne 6. 2. 2019, sp. zn. 28 Cdo 2739/2018 a ze dne 25. 1. 2023, sp. zn. 22 Cdo 2252/2022). Žalovanou tvrzené uzavření dohody mezi žalobkyní a R. K., jež by vylučovalo vznik bezdůvodného obohacení žalované na úkor žalobkyně, nebylo soudy prokázáno (viz bod 30. rozsudku okresního soudu a bod 24. rozsudku krajského soudu v nynější věci), přičemž setrvávání dovolatelky na opačném závěru nemůže přípustnost dovolání přivodit, neboť se jedná o polemiku se skutkovými konkluzemi nalézacích soudů.

10. K dovolatelkou vznesené otázce ohledně rozložení důkazního břemene sluší se osvětlit, že odvolací soud ani soud prvního stupně nijak nevybočily ze zásady ovládající dokazování ve sporném řízení, dle níž určitou pro věc právně významnou skutečnost prokazuje ten, kdo s její existencí (a důkazem o ní) spojuje pro sebe příznivé právní důsledky (srovnej např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2013, sp. zn. 22 Cdo 3108/2010, či ze dne 20. 10. 2016, sp. zn. 25 Cdo 4626/2015, případně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2017, sp. zn. 28 Cdo 1240/2017). Podle konstantní judikatury dovolacího soudu týkající se rozložení důkazního břemene účastníků ve sporu o vydání bezdůvodného obohacení platí, že žalobce, jenž uplatňuje nárok na vrácení určité částky, uváděje, že ji žalovanému předal, tíží důkazní břemeno o uskutečnění předání. Na žalovaném naopak je, aby tvrdil a prokazoval existenci právního důvodu, na základě něhož si směl převzaté prostředky ponechat. Nepříznivé procesní následky stavu nejistoty ohledně důvodnosti prokázaného pohybu aktiv jsou tedy v obdobných situacích vyvozovány vůči příjemci plnění (srovnej namátkou rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2001, sp. zn. 25 Cdo 1167/99, a ze dne 19. 12. 2002, sp. zn. 25 Cdo 246/2001, nebo usnesení téhož soudu ze dne 28. 8. 2013, sp. zn. 26 Cdo 1494/2013). Uvedený závěr se přitom zcela nepochybně uplatní i v režimu ustanovení § 2991 odst. 2 o. z., kdy žalující je tvrzeno plnění závazku žalované, tedy argumentuje se skutkovou podstatou „plnění za jiného“, a žalovaná zakládá svou procesní obranu na existenci dohody o plnění mezi žalobkyní a R. K.

11. K otázce zhoršení postavení účastníka řízení při určení splátek poté, co bylo k jím podané žalobě pro zmatečnost původní rozhodnutí zrušeno, nelze než poznamenat, že jak dovolatelka sama uvádí, problém je toliko hypotetický, neboť přisouzenou částku již žalobkyni uhradila, přičemž účelem dovolacího řízení není řešit dovolatelem předestřené teoretické (či hypotetické) otázky bez podstatnějšího významu pro posouzení správnosti napadeného rozhodnutí (srovnej např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2017, sp. zn. 28 Cdo 2887/2016, ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 28 Cdo 316/2019, ze dne 9. 4. 2019, sp. zn. 28 Cdo 3648/2018, či ze dne 18. 5. 2020, sp. zn. 32 Cdo 1078/2020).

12. Závěrem Nejvyšší soud dodává, že podala-li dovolatelka dovolání proti všem výrokům rozsudku odvolacího soudu, pak se dovolací soud zabýval přípustností dovolání i ve vztahu k výroku o náhradě nákladů řízení. Proti zmíněnému výroku je však dovolání se zřetelem k § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. objektivně nepřípustné, a proto bylo v naznačeném rozsahu odmítnuto (§ 243c odst. 1 o. s. ř.).

13. Dovolání žalované je však přípustné do meritorní části rozhodnutí pro řešení otázky, zda může

třetí osoba, jež není povinna k uhrazení dluhu, plnit věřiteli bez souhlasu dlužníka v kontextu právní úpravy účinné od 1. 1. 2014, neboť se jí Nejvyšší soud doposud nezabýval.

IV.
Důvodnost dovolání

14. Dle § 2991 odst. 2 o. z. se bezdůvodně obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.

15. Dle § 454 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, účinného do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák."), se bezdůvodně obohatil i ten, za nějž bylo plněno, co po právu měl plnit sám.

16. Skutková podstata bezdůvodného obohacení vzniklého plněním za osobu, jež měla po právu plnit sama (dále též „plnění za jiného"), upravuje situace, v nichž třetí osoba plnila dluh dlužníka, aniž by k tomu byla povinna, přičemž mezi dotčenými osobami bylo zřejmé, že plní za jiného. Právní povinnost dlužníka musí v době plnění třetí osobou existovat. Dlužník je zproštěn své povinnosti vůči věřiteli, ovšem ochuzený (osoba třetí, jež plnila, ačkoliv k tomu nebyla povinna) má poté právo domáhat se vydání bezdůvodného obohacení ve vztahu k dlužníkovi, nikoliv věřiteli, jemuž plnil. Účelem této úpravy je tedy umožnit regres třetí osoby (plnitele) vůči dlužníku (k § 454 obč. zák. srovnej např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2010, sp. zn. 32 Cdo 3508/2009, ze dne 22. 6. 2011, sp. zn. 25 Cdo 4388/2008, publikovaný pod č. 9/2012 Sb. rozh. obč., a ze dne 25. 7. 2018, sp. zn. 28 Cdo 1145/2017, v kontextu současné právní úpravy pak za všechny rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 8. 2022, sp. zn. 28 Cdo 1783/2022). Je nutno dodat, že absencí povinnosti ochuzeného plnit je třeba rozumět to, že ochuzený (plnitel) není obohacenému (dlužníku) zavázán splnit jeho dluh. Existence takové povinnosti ochuzeného vůči obohacenému by totiž mezi nimi představovala právní důvod pro nabytí majetkového prospěchu spočívajícího v zániku dluhu obohaceného (viz za všechny rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 8. 2022, sp. zn. 28 Cdo 1783/2022). Jestliže by ten, kdo plnil, jednal v přesvědčení, že plní svůj vlastní závazek nebo jinou svou právní povinnost vůči věřiteli, ačkoliv tomu tak ve skutečnosti není, šlo by o plnění bez právního důvodu a nárok na vydání bezdůvodného obohacení by vznikl vůči tomu, komu bylo plněno (srovnej kupř. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002, publikovaný pod č. 28/2006 Sb. rozh. obč., ze dne 25. 7. 2018, sp. zn. 28 Cdo 1145/2017, a ze dne 3. 5. 2019, sp. zn. 28 Cdo 208/2019, publikovaný pod č. 21/2020 Sb. rozh. obč.).

17. Aplikaci dané skutkové podstaty je nutno provádět s ohledem na obecná ustanovení upravující zánik závazku splněním dluhu třetí osobou, jimiž jsou zejména § 1936 a 1937 o. z.

18. Dle § 1936 odst. 1 o. z. musí věřitel přijmout plnění, které mu se souhlasem dlužníka nabídne třetí osoba. To neplatí, je-li plnění vázáno na osobní vlastnosti dlužníka. Odstavec druhý téhož ustanovení poté říká, že kdo plní dluh jiného, aniž za dluh ručí a ani jinak dluh nezajistil, může na věřiteli požadovat před splněním nebo při něm, aby mu postoupil svoji pohledávku.

19. Navazující § 1937 odst. 1 o. z. upravuje, že souhlasu dlužníka není třeba, pokud třetí osoba plní věřiteli jeho dluh proto, že za dluh ručí nebo závazek jinak zajišťuje. Dle druhého odstavce vstupuje splněním dluhu tato osoba do práv věřitele a má právo, aby jí dlužník vyrovnal, co za něho plnila. Pohledávka věřitele na ni přechází včetně příslušenství, zajištění a dalších práv s pohledávkou spojených. Věřitel vydá tomu, kdo za dlužníka plnil, potřebné doklady o pohledávce a sdělí mu vše, co je k uplatnění pohledávky zapotřebí.

20. Otázku, zda může třetí osoba (plnitel), jež za závazek neručí ani jej jinak nezajišťuje, zapravit dlužníkův dluh i bez jeho souhlasu, občanský zákoník výslovně neupravuje (tedy ani takový postup

nezakazuje; ustanovení § 1936 a § 1937 o. z. se vyjadřují k povinnosti věřitele plnění přijmout, ne k možnosti takto učinit).

21. Odborná literatura vyslovující se k dané otázce vykazuje názorovou nejednotnost. Objevují se přesvědčení, že dlužník má nejen povinnost, ale i právo plnit [takto např. Bányaiová, A. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek V (§ 1721-2520) (online), Praha: Wolters Kluwer, 2021, § 1936], možnost třetí osoby plnit za dlužníka je tedy podmíněna jeho souhlasem [Handlar, J. In: Pražák, Z., Fiala, J., Handlar, J. a kol. Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku. Komentář k § 1721–2893 OZ podle stavu k 1. 4. 2017 ve znění zákona č. 460/2016. Praha: Leges, 2017, s. 459; dle J. Šilhána může být souhlas i konkludentní – Šilhán, J. In: Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 953-954], a pokud třetí osoba plní bez souhlasu dlužníka, vznikne za absence jiné dohody mezi osobami bezdůvodné obohacení plněním bez právního důvodu mezi plnitelem a věřitelem (Bányaiová, A., cit. Dílo, Šilhán, J., cit. Dílo, s. 954). Opačně, tedy že dlužník nemá právo na svůj dluh a ani na „svého věřitele“, pak B. Dvořák v komentáři k převzetí dluhu (§ 1888 o. z.) [Dvořák, B. In: Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 763].

22. Větší část autorů se poté přiklání k možnosti plnitele zapravit dluh i bez souhlasu dlužníka, názory se však dále liší na oprávnění plnit proti výslovně vyjádřené nevoli dlužníka. Někteří odborníci dávají za pravdu závěrům dosavadní judikatury vztahující se k předchozí právní úpravě, že bezdůvodné obohacení plněním povinnosti za jiného nastává při plnění nikoliv proti vůli dlužníka, relevantní je tedy pouze výslovně vyjádřený nesouhlas dlužníka s tím, aby za něj bylo plněno třetí osobou [Bílková, J. Bezdůvodné obohacení v novém občanském zákoníku. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 121; Eliáš, J., Adamová, H., Brim, L. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI (§ 2521-3081). 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 1246]. K předchozí judikatuře se v otázce přípustnosti plnění třetí osoby, není-li dán souhlas dlužníka, hlásí též J. Porod, jenž dovozuje, že § 1936 o. z. upravuje toliko, za jaké situace věřitel přijmout plnění musí. Plnitel tak může zapravit dluh dlužníka i bez jeho souhlasu, nemožnost plnění ze strany třetí osoby způsobí pouze takový nesouhlas, který je výslovný a byl zřízen v dohodě mezi věřitelem a dlužníkem, obdobně jako zákaz postoupení pohledávky [nikoliv tedy jednostranně projevený nesouhlas dlužníka; Porod, J. In: Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 2088–2089]. J. Petrov vychází z úpravy nákladu učiněného za jiného v § 3013 o. z., již označuje za duplicitní s úpravou skutkové podstaty plnění za jiného v § 2991 odst. 2 o. z., přičemž se ztotožňuje s možností plnit bez souhlasu dlužníka, v závěrech dochází až k analogii k postoupení pohledávky bez souhlasu dlužníka a dovozuje, že „plnění třetí osoby lze přijmout i bez dlužníkova souhlasu, pokud je možné na ni pohledávku postoupit“ [Petrov, J. In: Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1887, 2002–2003]. F. Melzer a K. Csach nesporně podporují výklad, dle něhož je možné plnit i bez souhlasu dlužníka, přičemž dovozují, že „i výslovně projevený nesouhlas dlužníka s tím, aby za něj bylo plněno, takovému plnění nebrání“. Zdůrazňují institut přistoupení k dluhu dle § 1892 odst. 1 o. z., dle kterého se může třetí osoba bez souhlasu dlužníka stát solidárně zavázaným spoludlužníkem, i možnost úplatného postoupení pohledávky též bez souhlasu dlužníka. Inspirováni německou doktrínou uvádějí, že by měla být analogicky aplikována pravidla o ochraně dlužníka při postoupení pohledávky (např. § 1881 odst. 1 a § 1884 o. z.). [Melzer, F., Csach, K. In: Melzer, F., Tégl, P., a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. (§ 2894-3081). 1. vyd. Praha: Leges, 2018, s. 1350].

23. Dovolací soud se kloní k posledně jmenovaným v odborné literatuře prezentovaným názorům, že souhlas dlužníka s plněním jeho dluhu ze strany třetí osoby není pro zapravení povinnosti a vznik kondikce nezbytný. Je tedy irelevantní, zda dlužník s popsaným jednáním souhlasí či nesouhlasí; zabránit takovému postupu může toliko, sjedná-li si s věřitelem zákaz plnění třetí osobou.

Východiska pro uvedené závěry lze nalézt zejména při zkoumání hodnotového založení zákonodárce a zamýšlených účinků souvisejících právních norem.

24. Dle § 1892 odst. 1 o. z. kdo bez dlužníkova souhlasu ujedná s věřitelem, že za dlužníka splní jeho dluh, stává se novým dlužníkem vedle původního dlužníka a je spolu s ním zavázán společně a nerozdílně.

25. Skrze citované ustanovení občanský zákoník plniteli výslovně umožňuje, aby se bez souhlasu dlužníka na základě ujednání s věřitelem stal osobou solidárně zavázanou s dlužníkem původním, přičemž může splnit věřiteli a vůči dlužníku uplatnit regres dle § 1876 odst. 2 o. z. (stejně jako při plnění za jiného dle § 2991 odst. 2 o. z. originárně vzniká nový závazek mezi plnitelem a dlužníkem).

26. Dle § 1879 o. z. může věřitel celou pohledávku nebo její část postoupit smlouvou jako postupitel i bez souhlasu dlužníka jiné osobě (postupníkovi).

27. Postoupení pohledávky dle § 1879 o. z. též nepředpokládá souhlas dlužníka, lze tak učinit i proti jeho vůli. Postupník (osoba třetí) plní věřiteli úplatu (postoupit pohledávku je možné i bezplatně, ovšem pro účely připodobnění institutu plnění za jiného je vhodné uvažovat o úplatném postoupení), vstupuje na místo věřitele a stává se osobou aktivně legitimovanou k vymáhání pohledávky vůči dlužníku. Situace je tedy hospodářsky totožná s případem, v němž plnitel dle § 1936 odst. 2 o. z. požaduje postoupení pohledávky.

28. Podle § 1881 odst. 1 o. z. lze postoupit pohledávku, kterou lze zcizit, pokud to ujednání dlužníka a věřitele nevylučuje. Dle § 1881 odst. 2 o. z. nelze postoupit pohledávku, která zaniká smrtí nebo jejíž obsah by se změnou věřitele k tíži dlužníka změnil.

29. Dlužníkův nesouhlas by poté měl být respektován, pokud je výslovný a byl zřízen v dohodě s věřitelem obdobně jako zákaz postoupení pohledávky dle § 1881 o. z.

30. Vzhledem ke specifikům bezdůvodného obohacení plněním za jiného je třeba přiznat obohacenému (dlužníkovi) zvýšenou míru ochrany – zůstávají mu zachovány všechny námitky, které by mohl vznést, pakliže by proti němu uplatnil pohledávku jeho věřitel sám, tedy například i námitka zániku či neexistence dluhu nebo jeho promlčení a další (analogicky k § 1884 o. z.; srovnej např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 1999, sp. zn. 25 Cdo 1449/98, a ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 25 Cdo 2093/2000, nebo usnesení téhož soudu ze dne 21. 5. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4256/2008, či ze dne 1. 8. 2016, sp. zn. 28 Cdo 895/2016; obdobně též Eliáš, J., Adamová, H., Brim, L., cit. Dílo, s. 1247, nebo Bílková, J., cit. Dílo, s. 122).

31. Dovolací soud tedy dospěl ke konkluzi, že třetí osoba může plnit věřiteli za dlužníka s následky zapravení dluhu a vzniku kondikce z plnění za jiného i bez dlužníkova souhlasu, a proto je rozhodnutí odvolacího soudu z pohledu uplatněného dovolacího důvodu správné, a dovolání tedy bylo podáno nedůvodně.

32. Jelikož je dovolání přípustné, Nejvyšší soud dále dle § 242 odst. 3 o. s. ř. zkoumal, zda odvolací řízení nebylo postiženo vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Žalovaná odkazuje na neprovedené důkazy, čímž by mohla poukazovat na vady řízení. Namítá, že navrhovala provést další důkazy, jimiž hodlala u soudu prvého stupně prokázat, že mezi žalobkyní a R. K. došlo k uzavření dohody, a brojí vůči skutečnosti, že tyto důkazy nebyly provedeny. Zde je ovšem třeba zdůraznit, že okresní soud předmětné důkazy neponechal bez povšimnutí, nýbrž k jejich vyžádání nepřistoupil, neboť shledal, že skutečnosti jimi prokazované byly doloženy již provedenými důkazy, případně byly mezi účastníky nesporné nebo nemají vliv na rozhodnutí v této věci (viz bod 21. rozsudku). Konstantní judikatura Ústavního soudu se k problematice opomenutých důkazů vyjadřuje

v tom smyslu, že zaručenému právu na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 a násl. Listiny základních práv a svobod) odpovídá povinnost obecných soudů svá rozhodnutí řádně odůvodnit a v tomto rámci se adekvátně, co do myšlenkových konstrukcí racionálně logickým způsobem, vypořádat s provedenými důkazy i s argumentačními tvrzeními účastníků řízení, jakož je třeba i zdůvodnit, proč určitý účastníkem navržený důkaz nebylo třeba provést. Jinými slovy, rozhodující soud není povinen provést všechny navržené důkazy, avšak musí o vznesených návrzích účastníků řízení rozhodnout, a pokud důkazním návrhům nevyhoví, pak v rozhodnutí vyloží, z jakých důvodů je neprovedl, respektive je nepřevzal pro základ skutkových zjištění (srovnej mimo jiné nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2011, sp. zn. I. ÚS 2610/11, ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. IV. ÚS 570/03, nebo ze dne 23. 1. 2008, sp. zn. I. ÚS 2568/07). Danému požadavku se však okresní soud nezprotivil, neboť se ke jmenovaným důkazům vyjádřil (viz výše), k namítané vadě řízení tedy nedošlo a ani žádné jiné vady řízení zdejší soud neshledal.

33. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedenému posoudil dovolání žalované, pokud směřovalo proti meritorní části rozsudku odvolacího soudu, jako nedůvodné ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř., pročež je zamítl podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.